

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний авіаційний університет
Факультет екологічної безпеки, інженерії та технологій
Кафедра хімії і хімічної технології

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
лекцій з дисципліни

«Альтернативні авіаційні паливно-мастильні матеріали»

Освітньо-професійні програма: «Хімічні технології альтернативних енергоресурсів»
Галузь знань: 16 «Хімічна та біоінженерія»
Спеціальність: 161 «Хімічні технології та інженерія»

Укладач: к.т.н., доцент Матвєєва О.Л.
(науковий ступінь, вчене звання, П.І.Б. викладача)

Тематичний план лекцій розглянутий та схвалений
на засіданні кафедри хімії і хімічної технології

Протокол № 7 від «22» серпня 2022 р.

Модуль №1 «Альтернативні авіаційні моторні палива»

Тема 1.1. Історія та сучасні тенденції та стратегії впровадження альтернативних авіаційних палив. Аналітичний огляд стратегій впровадження альтернативних авіаційних палив світовими авіакомпаніями та виробниками повітряних суден.

Асортимент та характеристика авіаційних палив для ГТД та їх аналогів. Порівняльна характеристика показників якості авіаційних палив для газотурбінних двигунів (ГТД) різних країн-виробників. Вимоги ІКАО, ІАТА щодо якості авіаційних палив.

Тема 1.2. SAF-екологічне авіаційне паливо. Сучасні технології виробництва альтернативних авіаційних палив. Екологічні види авіаційного палива (SAF): ресурсна сировина, особливості застосування в літаку, порядок змішування з традиційними авіаційними паливами, логістична та складська інфраструктура на підприємствах авіаційного паливозабезпечення. Переваги та недоліки SAF-палив.

Тема 1.3. Технології виробництва та сертифікація альтернативних авіаційних палив.

Існуючі технічні вимоги для альтернативних видів авіаційного палива, схвалені на даний момент процеси перетворення у виробництві альтернативних видів авіаційного палива та процеси перетворення, які в даний час знаходяться на розгляді. Також розглядаються складнощі, пов'язані з технічною сертифікацією, та можливі способи їх подолання.

Тема 1.4. Авіаційні бензини та їх альтернативні аналоги. Міжнародний асортимент авіаційних бензинів, вимоги до їх якості. Особливості експлуатації паливної системи літака при застосуванні альтернативних палив, вплив на безпеку польотів.

Тема 1.5. Технічний регламент щодо вимог до авіаційного бензину та палив для реактивних двигунів. Технічний регламент щодо вимог до авіаційного бензину та палив для реактивних двигунів, вимоги до авіаційних палив (авіаційного бензину та палив для реактивних двигунів), що використовуються авіаційним транспортом, які вводяться в обіг та надаються на ринку України.

Тема 1.6. Специфічні властивості авіаційних палив.

Низькотемпературні та високотемпературні властивості вуглеводневих авіаційних палив, кавітація, мікробіологічне ураження паливних баків літака. Динаміка зміни температури палива у процесі польоту ПС. Відмови паливної системи та двигуна літака по паливному чиннику.

Тема 1.7. Вплив властивостей палив на працездатність паливної системи літака. Особливості застосування альтернативних авіаційних палив для повітряних суден. Визначення кислотності моторних біопалив та вмісту фактичних смол, корозійна активність палива.

Тема 1.8. Схильність до утворення відкладень. Нагароутворення та повнота згоряння. Залежність нагароутворення та повноти згоряння від хімічного складу палив. Аналіз порушень працездатності ГТД від паливного чинника.

Тема 1.9. Біодеструкція традиційного та альтернативного авіаційного палива. Мікробіологічне ураження моторних палив, порівняльна оцінка здатності до біодеструкції традиційних та альтернативних вуглеводневих палив. Методики оцінки мікробіологічного ураження авіаційних палив. Керівні та регламентуючі документи ІКАО, ІАТА.

Модуль № 2 «Паливно-мастильні матеріали та водневі технології на повітряному транспорті»

Тема 2.1. Авіаційні мастильні матеріали та їх альтернативні аналоги. Огляд та порівняльна характеристика класичних та альтернативних мастильних матеріалів на авіаційному транспорті. Зміни якості в умовах експлуатації.

Тема 2.2. Екологічні властивості альтернативних авіаПММ. Порівняльна оцінка екологічних властивостей класичних та альтернативних авіаційних палив. Токсичність, емісія, випаровування.

Тема 2.3. Водневі технології на авіаційному транспорті. Огляд сучасних технологій впровадження водневих технологій на авіаційному транспорті. Проблеми та перспективи розвитку даного напрямку, забезпечення безпеки польотів.

2. Рекомендована література

3.2. Рекомендована література

3.2.1. *Альтернативні палива: Підручник/* А.Д.Кустовська, С.В.Іванов, Є.О.Бережний. –К.: НАУ, 2014. – 624 с.

3.2.2. *Хімотологія.* Навч.-метод. посібник /Бойченко С. В., Кучма Н. М., Тітова О. С., Єфіменко В. В. – К.: НАУ, 2006. – 160 с.

3.2.3. *Альтернативні авіаційні паливно-мастильні матеріали: лабораторний практикум /*уклад.: О.Л. Матвеева, О. С. Тітова, Ю.О. Вовк, Т.І. Кирик. – К.: НАУ, 2022. – 56 с.

3.2.4. O. Matvyeyeva. Microbiological Contamination of Motor Fuels: Analysis and Identification in Fuelling Companies / O. Matvyeyeva, Y.Vovk ,O.Nilov //Proceedings of the National Aviation University. – 2021. N1(86). –P. 49–56.

3.2.5. *Транспортна екологія: навч. посіб.* /Запорожець О.І., С.В. Бойченко, О.Л. Матвеева, С.Й. Шаманський, Т.І. Дмитруха, С.М. Маджд. – К.: Вид-во Нац. авіац. ун-ту «НАУ-друк», 2017. - 507 с.

3.2.6. *IATA FUEL BOOK Guidance Material on Microbiological Contamination in*

Aircraft Fuel Tanks, 5rd edition 2015.

3.2.7. Стратегія енергетичної безпеки, розпорядження КМУ № 907-р від 4.08.2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/907-2021-%D1%80#Text>

3.2.7. М. Івашків. Економічні передумови використання відновлювальних енергетичних ресурсів на вітчизняних підприємствах в умовах розвитку зеленої енергетики /Агросвіт №13-14, 2020, с. 61-65.

3.2.8. Трофімов І.Л. Дослідження протизносних властивостей сумішевих авіаційних палив на основі етилових естерів рижієвої олії / І.Л. Трофімов, С.В. Бойченко, А.В. Яковлева, С.В. Терновенко // Енерготехнології і ресурсозбереження – №4/2019. – С. 18-24.

Додаткові рекомендовані джерела

3.2.9. *Technical Information Document: Microbial Monitoring Strategies*. October 2015 <http://www.jigonline.com/wp-content/uploads/2018/09/TID-Microbial-Monitoring-Strategies-Oct-2015.pdf>.

3.2.10. *Doc 9977, Manual on Civil Aviation Jet Fuel Supply* February 2008, Australia. 2008. 44–47.

3.2.11. *MicrobMonitor2*. Інструкція по застосуванню. Компанія ECHA Microbiology Ltd. Режим доступу: www.echamicrobiology.com.

3.2.12. Андріішин М. П., Марчук Я. С., Бойченко С. В., Рябоконт Л. А. Газ природний, палива та оливи. – Одеса: «Астропринт», 2010. – 232 с.

3.3. Інформаційні ресурси в інтернеті

3.3.1 <https://compareprivateplanes.com/uk/articles/sustainable-aviation-fuel-saf-everything-you-need-to-know>

3.3.2. <http://www.aviation.com.ua/news/79885/remote/>

3.3.3. <https://www.dw.com/ru/ajerobusy-na-biotoplive-polet-za-ocean-i-testy-so-100-saf/a-57623727>

3.3.4. <https://er.nau.edu.ua/bitstream/NAU/42980/1/apgip-10-abstracts-32-36.pdf>

3.3.5. https://dspace.nau.edu.ua/bitstream/NAU/39105/1/Моторні_палива

3.3.6. <https://er.nau.edu.ua/bitstream/NAU/40101/1/13752-35847-1-PB.pdf>

3.3.7. http://pidru4niki.com/utvorennya_toksichnih_rechovin_gorinnya

3.3.8. <http://jrn1.nau.edu.ua/index.php/visnik>

Примітка. 1. *Список рекомендованої та додаткової літератури, інформаційні ресурси можуть бути уточнені та надані у відповідному навчальному завданні (лекції, практичні, лабораторні) навчальної дисципліни, розміщеному у GOOGLE CLASSROOM.*

2. *Тематичні лекційні матеріали, матеріали для лабораторних завдань розміщуються у GOOGLE CLASSROOM.*